

Κριτική έργων τέχνης

Ορισμός

Κριτική στην τέχνη καλείται η εμπειριστατωμένη μελέτη και η αιτιολογημένη κρίση για την αξία της ανθρώπινης δημιουργίας, θεωρία ή πράξη, και ιδιαίτερα των πνευματικών και καλλιτεχνικών έργων.

Κριτικός ονομάζεται αυτός που ασκεί κριτική εξ επαγγέλματος, έχει βαθιά γνώση του αντικειμένου και η κριτική του οποίου αναφέρεται κυρίως σε έργα τέχνης. Αλλιώς λέγεται και τεχνοκριτικός.

Ο ρόλος του κριτικού

1. αποτιμά την αξία του καλλιτεχνικού έργου, μελετώντας το σε βάθος με την αναλυτική και συνθετική μέθοδο
2. διακρίνει το ορθό από το εσφαλμένο
3. επαινεί και να προβάλλει καθετί άξιο και μεγάλο
4. επισημαίνει τα μειονεκτήματα και τις αδυναμίες του έργου
5. προσανατολίζει το δημιουργό στην αναζήτηση νέων αισθητικών χώρων και τρόπων έκφρασης
6. αντιπροτείνει τρόπους βελτίωσης του έργου και να υποδεικνύει λύσεις με απόψεις που συνοδεύονται από επιχειρήματα
7. καθιστά το έργο κατανοητό στο ευρύ κοινό συσχετίζοντάς το με άλλα έργα της εποχής και αναδεικνύοντας τα βαθύτερα νοήματά του

Η σχέση του κριτικού με το δημιουργό

1. Υπάρχει αμοιβαία συνεργασία:

- στην προσέγγιση και αποκάλυψη του αληθινού και του ωραίου
- στο γόνιμο συνταίριασμα έμπνευσης και ερμηνείας. Ο κριτικός, αναλύοντας εμπειριστατωμένα το έργο, σύμφωνα με τη δική του αισθητική, τις δικές του αρχές και τη δική του γλώσσα, στοχάζεται και ανασυνθέτει το εμπνευσμένο έργο του καλλιτέχνη.

2. Ο κριτικός αντιμετωπίζει το έργο με αντικειμενικότητα. Ειδικότερα:

- με το ερευνητικό του πνεύμα και τη θεωρητική του κατάρτιση, το αναλύει ψύχραιμα και εξουχιστικά
- εντοπίζει στοιχεία του έργου που αποτελούν ασυνείδητη παραίσθηση ακόμη και για τον ίδιο το δημιουργό
- διαφοροποιείται από την αυτονόητη υποκειμενικότητα και το συναισθηματισμό του δημιουργού-καλλιτέχνη.

3. Ο κριτικός γίνεται, κατά κάποιο τρόπο, ένας άλλος δημιουργός, γιατί:

- αναδεικνύει ό,τι σωστό και αξιόλογο διακρίνει στο έργο, εντοπίζοντας τα βαθύτερα νοήματα και τα ειδικότερα στοιχεία που αναδεικνύουν τη μοναδικότητά του
- ανασυγκροτεί ουσιαστικά το έργο, λαμβάνοντας υπόψη τις γενεσιουργές αιτίες του καλλιτέχνη, σε συνδυασμό με το δικό του ορθό λόγο.

4. Συγκινεί και δημιουργεί αίσθημα ικανοποίησης στον καλλιτέχνη που βλέπει, στην ερμηνευτική αναμόρφωση του έργου του και στην αξιολογική του κατάταξη, να ξεσκεπάζεται η

Σχεδιάγραμμα Έκθεσης Κριτική έργων τέχνης

ψυχή του και να αποκαλύπτεται ο βαθύτερος - άγνωστος και στον ίδιο - εσωτερικός του κόσμος.

5. Δίνει την ευκαιρία στον καλλιτέχνη να επανεξετάσει κι ο ίδιος το έργο του, καθώς αποχωρίζεται τη χαρισματική ιδιότητα του δημιουργού και αποκτά αυτή του γεμάτου πάθι και ατέλειες ανθρώπου.

Προϋποθέσεις για τη γόνιμη σχέση κριτικού – δημιουργού

1. αμεροληψία, έλλειψη εμπάθειας και εγωισμού, αλληλοσεβασμός, αποφυγή κριτικής που βασίζεται σε πολιτικές ή άλλες ιδεολογικές αντιπαραθέσεις και σκοπιμότητες

2. πολύπλευρη, σφαιρική, εμπειρισταωμένη και τεκμηριωμένη θεώρηση του έργου, που αποτρέπει μονομερείς εκτιμήσεις και κατανοήσεις στην ερμηνευτική παρουσία του έργου

3. επισήμανση με αντικειμενικότητα, χωρίς επικρίσεις και καταδικαστικά σχόλια, τυχόν αδυναμιών του έργου, με παράλληλη επισήμανση των θετικών σημείων και προτάσεων για βελτίωση

4. αποφυγή κάθε υπερβολής και αυθαιρεσίας, με τον καθορισμό πλαισίων δράσης και όρων άσκησης της κριτικής

5. ο κριτικός δεν πρέπει να παίρνει τη στάση δικαστή-κριτή του δημιουργού και να αισθάνεται αντίδικός του, ούτε να καθιστά την κριτική του ρητορικό λόγο γεμάτο λίβελους, υπερβολές, μένος και δημαγωγίες

6. σεβασμός στην προσωπικότητα του δημιουργού, αποφυγή γενίκευσης τυχόν αρνητικών στοιχείων ενός έργου, με τη γενικότερη στάση και προσφορά του

7. ο σωστός κριτικός πρέπει να κατευθύνει και να ενθαρρύνει τον καλλιτέχνη στην προσπάθειά του

8. ο δημιουργός να μην περιφρονεί το έργο του κριτικού ως άχαρο και παρασιτικό της δημιουργικής δραστηριότητας.

Κοινωνικός ρόλος του κριτικού

Ο κριτικός με το έργο του συμβάλλει:

1. στην ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας του κοινού:

- οξύνει το πνεύμα του, επιστρατεύει τη λογική και καλλιεργεί την κρίση του, προκειμένου να αντιμετωπίζει τα πάθη του

2. στη διαμόρφωση σωστής συμπεριφοράς των ανθρώπων, με την απόκτηση της αυτογνωσίας και της ετερογνωσίας, απέναντι στους συνανθρώπους τους και στον εαυτό τους, μέσω του τρόπου που μαθαίνουν να ασκούν και να δέχονται τη σωστή κριτική

3. στην πνευματική τους καλλιέργεια:

- με την προσαρμογή της τέχνης στα δεδομένα της ζωής, με την ερμηνευτική μεσολάβησή του μεταξύ έργου και κοινού

- με την ευρυμάθεια και το φιλέρευνο και αδογμάτιστο πνεύμα του συντελεί στην κοινωνικοποίηση της τέχνης και στην πνευματικοποίηση της τεχνοκρατικής κοινωνίας του.

4. στην εξυγίανση της κοινωνικής ζωής:

- καταπολεμώντας προκαταλήψεις, φανατισμό, σκοταδιστικές αντιλήψεις

- μελετώντας, μέσω του έργου, τα κοινωνικά δεδομένα, και καυτηριάζοντας τα κακώς κείμενα

Σχεδιάγραμμα Έκθεσης Κριτική έργων τέχνης

- προβάλλοντας ηθικά πρότυπα, την ανάγκη της παιδείας και το διάλογο για την αποτελεσματική και ειρηνική διευθέτηση των κοινωνικών προβλημάτων.

5. στην ηθική και πνευματική πρόοδο της κοινωνικής ζωής:

- με τον έλεγχο της αλήθειας, την προβολή της δημοκρατικής αντίληψης, της καταδίκης κάθε αυθαιρεσίας και καταπάτησης των ανθρώπινων δικαιωμάτων

6. στην αισθητική αγωγή των συγχρόνων του, με την καλλιέργεια αισθητικών αντιλήψεων που:

- εκλεπτύνουν τα αισθήματα και την αντίληψή τους

- αξιολογούν και έχουν προσωπική άποψη

- επιλέγουν με αντικειμενικά κριτήρια και υψηλές καλλιτεχνικές αξιώσεις.

Διαφορές καλλιτέχνη – κριτικού

Ο καλλιτέχνης για να δημιουργήσει απαιτείται να διαθέτει φαντασία, ταλέντο και έμπνευση. Η ρεαλιστική πραγματικότητα αποδίδεται με έναν ιδιαίτερα προσωπικό τρόπο, όπου ο καλλιτέχνης παρεμβάλλοντας την προσωπικότητά του τη μεταμορφώνει σε μια άλλη, ασύλληπτη στον κοινό άνθρωπο. Ο καλλιτέχνης όμως δε διακρίνεται μόνο για τις συνθετικές και τις μυθοπλαστικές του ικανότητες, αλλά και για τη δυνατότητά του να μετατρέπει τους ανθρώπινους κώδικες επικοινωνίας σε αισθητικούς. Ο υπαινικτικός - επινοητικός χαρακτήρας της τέχνης έρχεται σε αντίθεση με τις αρετές του τεχνοκριτικού, στον οποίο εκτιμάται η ευγλωττία, η σαφήνεια και η αμεσότητα, προκειμένου τα μηνύματά του να τα οικειοποιηθεί εύκολα το κοινό.

Ορισμός της έννοιας «ενεργητικός θεατής»

Ο ενεργητικός θεατής είναι:

1. συνειδητοποιημένος γνώστης και φιλότεχνος που:

- ενημερώνεται και μελετά συστηματικά το είδος της τέχνης που τον ενδιαφέρει

- διαμορφώνει προσωπική, ελεύθερη, κριτική αισθητική αντίληψη

- παρακολουθεί τα καλλιτεχνικά δημιουργήματα που καλλιεργούν τα αισθήματα και τη συνείδηση

- αντιστέκεται στη μαζική ψυχαγωγική τέχνη

2. είναι ευαίσθητος και ευρύτερα καλλιεργημένος. Είναι δέκτης καλλιτεχνικών έργων που:

- παρέχουν διαρκή αισθητική απόλαυση

- αποφεύγουν τη φευγαλέα περιπλάνηση σε ονειροπόλους και φανταστικούς κόσμους

- προκαλούν πρόσκαιρη εκφόρτιση και ανάπαυση της ψυχοπνευματικής του κατάστασης, που επιφέρει η ψυχαγωγική φύση της τέχνης.

3. Είναι ανήσυχος στοχαστής που:

- με τις ψυχοπνευματικές του δυνάμεις, επιζητά ιδανικά και αρχές πέρα από τα ταπεινά και εφήμερα

- σκέφτεται και συγκρίνει

4. Είναι ο σύγχρονος οραματιστής και η ολοκληρωμένη προσωπικότητα που:

- εκστασιάζεται μπροστά στη μεγαλοφυή σύνθεση αισθητικής τελειότητας και διανοητικής σύλληψης

- εμπνέεται και ενθαρρύνεται στην επιδίωξη μιας αρμονικής, αληθινής αγαθής ζωής, που δέχεται την επίδραση των ανώτερων χαρακτήρων και συμβόλων της (ακεραιότητας, ωραιότητας, εντιμότητας, συνέπειας)

*Σχεδιάγραμμα Έκθεσης
Κριτική έργων τέχνης*

- απελευθερώνεται από τις προσωπικές ατέλειες και τις μικρότητές του

5. Προχωρεί στη σε βάθος μελέτη της καλλιτεχνικής έκφρασης.

Ορισμός της έννοιας «συστηματική εξοικείωση»

«Συστηματική εξοικείωση» είναι η σταδιακή, μεθοδική, αδιάκοπη, συνεπής επαφή με τα έργα τέχνης που συνεπάγεται την κατανόηση και τη γνώση της. Προϋποθέτει:

1. την αισθητική αγωγή, ως ανάπτυξη του αισθήματος της φιλοκαλίας, της καλαισθητικής συνείδησης και κρίσης (θεωρητική κατάρτιση)
2. την αναγνώριση του καθοριστικού ρόλου του Ωραίου, στην εναρμόνιση της λογικής και των αισθήσεων
3. ισορροπία του εσωτερικού κι εξωτερικού κόσμου, την ψυχοπνευματική του ωριμότητα και τελείωση
4. συνεχή και συστηματική παρακολούθηση όλων των πνευματικών και καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων, σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, είτε με τη μορφή της ενημέρωσης είτε με αυτή της κριτικής και ερμηνευτικής προσέγγισης (πρακτική εμπέδωση)
5. την απόκτηση βασικών γνώσεων γύρω από το περιεχόμενο και την ιστορία της Τέχνης.

Παράγοντες που συμβάλλουν στη συστηματική εξοικείωση:

- η οικογένεια
- το σχολείο
- τα ΜΜΕ
- οι πνευματικοί άνθρωποι
- η προσωπική εγρήγορση του ανθρώπου.

*Σχεδιάγραμμα Έκθεσης
Κριτική έργων τέχνης*

*Σχεδιάγραμμα Έκθεσης
Κριτική έργων τέχνης*

*Σχεδιάγραμμα Έκθεσης
Κριτική έργων τέχνης*